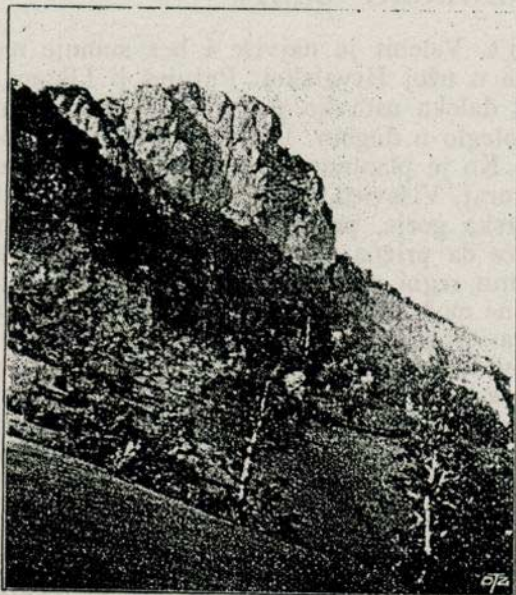

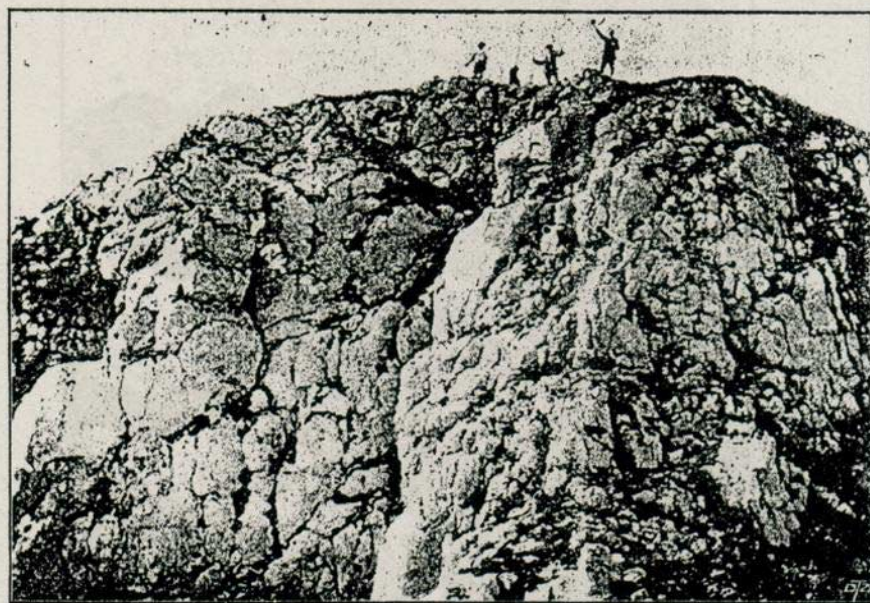
Iz Vrata u Cirkvenicu. Nedavno izvelo je pet zagrebačkih planinara vrlo lijepo uspjeti izlet iz Vrata u Gorskog kotaru preko Bitoraja u morsko kupalište Cirkvenica. Iz Zagreba krenuše u subotu večernjim osobnim vlakom u 10. 30 i stigoše u Vrata sutradan nešto poslije 5 sati u jutro. Odmah sa kolodvora podjoše put jednog ogranka Bitoraja. Uspon nije težak i traje oko 3 sata s malim odmorom. Izgled obično nije baš osobit, no kako je toga dana bilo vedro, vidjele su se sve okolne snijegom pokrivene glavice, kao Viševice, Rišnjaka, Sniježnika. Sa Viševice bit će i opsežniji i ljepši izgled, jer se s nje pruža otvoren pogled na Kvarner i na Velebit. Stoga bi dobro bilo, da se put na Viševicu iz Liča točno markira, pa ima nade, da će onda Viševica postati tako omiljeno izletišta kao Rišnjak. Od Liča do vrha Viševice ne će jamačno više biti od 3 sata hoda. Sa ogranka Bitoraja spustiše se planinari u Ličko polje i za 1 i pol sata dodjoše u mjesto Lič nešto poslije 10 sati prije podne. Tu se malko okrijepiše i za jedan sat krenu do željezničkog tunela i uspnu se pješkim putem na brežuljak ponad tunela. Na drugoj strani ponad izlaza željeznice iz tunela krenu kamenitom cestom na lijevo preko doline i uspnu se cestom na Medvedjak, koji dijeli primorje od Gorskog kotara Prevalivši sedlo, stanu se spuštati u Vinodol. Dan bio je vruć i sunce je dobro grijalo. Po podne oko 4 sata po serpentinama dodju do Belgrada, gdje se malko odmoriše, a ođanle za dva sata do Cirkvenice. Silaz u Vinodol sa Medvedjaka vrlo je zanimljiv: putnik ima neprestano pred sobom more i cijeli Kvarner sa otocima, a na istoku Velebit. Krasan izgled neprestano nuka putnika, da stane i da se divi. Put je na silazu kamenit i za nj su potrebne potkovane cipele. U Cirkvenici planinari nadjoše udoban i razmjerno jeftin konak kod kavanara i gostioničara g. Crnkovića, koji ide na ruku planinarima. Sutradan prije podne otploviše na otok Krk, a poslije podne krenuše pješke cestom prema Kraljevici i starom se cestom uspeše na Plase. Put od Cirkvenice do Plasa trajao je oko 4 sata. I taj je put vrlo zanimljiv i bogat izmjenom slikovitih izgleda. Osobito je krasan izgled sa visine ispod Plasa na Bakar. S ponoćnim brzovlakom vratiše se planinari u Zagreb.

Na Učki. Pet zagrebačkih planinara uspelo se onomadne na Učku nad Opatijom. Ta gora vrlo je zgodna i zahvalna izletna točka, jer kao najjužniji ogranak Alpa, visok 1396 m. nad morskom površinom, nadvisuje sve ostale istarske gore i za

lijepoga vremena pruža jedan od najlikovitijih i najkrasnijih izgleda na Kvarner i alpinske vrhunce. Planinarima je prijalo lijepo proljetnje vrijeme, pa se do mile volje naužiše krasnoga vidika sa vrha Učke, osobito na kvarnerski zaljev i otoke, pa na Rišnjak, Sniježnik i velebitsko gorje. Na vrhu i na gornjem dijelu gore sve do planinarske kuće Stefanijine (920 m) bilo je još nešto snijega, ali je planinski put bio tako izgažen i utrč, da se je bilo posve lako uspeti na vrh. Inače je cijeli uspon posve lak i mnogo naliči gorskoj šetnji po sjenatoj šumi. Planinari

POGLED NA KLEK SA MUSULIN-POTOKA
(Snimio Vjekoslav Cvetišić.)

NA VRHU KLEKA
(Snimio Vjekoslav Cvetišić.)

su našli na vrhu i na putu s njega velik broj izletnika, ponajviše Nijemaca i Njemkinja, a gotovo nijednoga našega čovjeka. Vidi se, u nas je smisao za planinarstvo još dosta slabo razvijen.

Planinarski put vodi iz Opatije po pješkome putu sa stubama uzbrdice do Veprinca (1 i četvrt sata), a odatle ide krasna državna cesta sve do spomenute planinarske kuće (oko 2 sata) na sedlu Poklon pod Učkom. U njemačkoj planinarskoj kući može planinar dobiti okrepce u svako doba godine; ali je bolje, da ponese jelo i pilo sobom, jer su u toj kući vrlo visoke cijene. Na cijelome putu do kuće pruža se planinaru krasan vidik na more, Rijeku i hrvatsko primorje, Velebit i gore našega gorskoga kotara, medju kojima se isticao Rišnjak svojom sniježnom glavicom.

Mangart i Klanško jezero. Na zapadnoj medji gornje Kranjske diže se gorostasni Mangart (2678 m.) sa dva romantično čarobna jezera, t. zv. Klanška ili Belopećska jezera. Na našim slikama vidimo sjevernu stijenu Mangarta, koja se i visinom i nepristupnošću takmi sa čuvenom sjevernom stijenom Triglava, na kojoj je zaglavilo jur više smionih planinara. Dva su Klanška jezera, donje i gornje. Naše nam slike prikazuju pogled sa gornjega jezera na Mangart, i to jedna pogled sa sjeverne strane, a druga sa zapadne. Klanška jezera lako su pristupna (pol sata pješkog hoda) sa postaje Rateče, ili Bele Peći na pruzi Ljubljana—Trbiž. Uzlaz na Mangart sa Klanških jezera prilično je tegoban i ide ili kroz klanac medju Travnikom i Malim Mangartom, ili preko t. zv. Klanške Skrbine (Lanscharte). Puno je lakši uspon od Predila na drugoj strani.

Sa Kleka. Klek kod Ogulina jedna je od najzanimljivijih planinskih točaka u našoj domovini. Lako pristupan sve do vrha iznenadjuje planinara na gornjem dijelu svojim sunovratnim stijenama i posve alpskom pećinastom glavicom. Uspon po tom najvišem dijelu nije nimalo tegotan, ali je potreban oprez onima, koje hvata vrtoglavica. Naša nam jedna slika prikazuje pogled na vrh Kleka sa podnožja kod Musulin-potoka, a druga vrlo zanimljivi prizor na vrhuncu Kleka, kako planinari uspevši se na pećinasti vršak, uživaju u krasnom izgledu, što se sa te gole glavice pruža na sve strane. Boravak na vrhu Kleka po lijepu vremenu spada medju najugodnije momente svakoga pravog planinara i prijatelja prirode.

PLANINARSKI VJESNIK

U GORE RAVNE SLAVONIJE.

Interes je za naše gore još doista neznatan: tek se Zagrebačka gora i Plješivica mogu podičiti ovećim brojem posjetnika — al odmaknemo se samo malo sferi našeg jedinog grada, ne ćemo naći ni desetak ljudi, koji bi zalazili u naša brda, ako ih ne zove onamo kaki posao. Znao sam tjedimice boraviti u našim gorama, obilaziti ih uzduž i poprijeko, nikad se nijesam sastao ni s kim van s lugarom, pastinom i katkad s kojim „kaputašem“, a taj je uvijek bio — trgovac s drvima. Da, našao sam vrlo malo ljudi, koji bi mogli pojimati, da je put u gorje osobit užitak, a taj se ne može nikako riječju ocrtati: to treba osjećati. Nu meni se čini, da je taj osjećaj kod nas vrlo rijedak; često mi se pričinja, da smo još u srednjem vijeku, kad je svako gorje odbijalo ljude, kad je gora bila stan zlih duhova, vještica i vukodlaka, skrovište hajduka i ništa više. Dakako, svako se klonio gore, koliko je samo mogao. Došlo je drugo doba, lagano, vrlo lagano. Što je život u gradovima postajao bujniji, bućniji, kompliciraniji,

to je više rasla čežnja za grandioznim mirom i jednostavnošću gorskog svijeta, pa kako je prije gora svijet odbijala, danas ga privlači, privlači sirenskom, magičnom silom, tražeći ne rijetko za uzdarje i žrtvu života. A filistar u zapećku, nepodoban, da pojmi onu vruću čežnju za prirodom, kima mudro glavom i pravi statistiku žrtava!

Baš kad se oteo upropaštenom svijetu uzdah: „Vratimo se k prirodi“, kad je engleski prirodni park potisnuo neprirodu franceskog parka, porodila se i čežnja za gorom, od tada se već druga stotina godina odmiče, vani je navalio silan svijet u gore. Dok je prije samo sunčani žar Italije mamio putnike, danas grne silna bujica internacionalne publike u gorje Švicarske, pa i mrke, hladne, opore gore Norveške vabe iz dalekih krajeva brojne posjetnike, da i njima udijele nješto od svog veličajnog ledenog mira. Pa ta bujica ljudi, što hrli u gore, nigdje ne opada već neočekivano naglo raste...

Kad bih se zapitao, zašto je kod nas drugojačije, navrle bi mi i nehotice svakojake misli. Istina, možda još nije u nas tako buran i bućna život, možda još nije u nj ušao nemir svjetskog života, a s njim sva

VRH RIŠNJAKA

čežnja patnika čovjeka za onim prošlim mirnim dnevima. Al i do nas je dopro nemir života . . . Ili nam teške brige dana ne puštaju više ni čežnje . . . nama, koji često cijeli život snatreći provodimo.

Naše se slavonske gore jamačno najmanje posjećuju. Reče mi znanac, koji se na mnoge alpinske vrhunce uspeo: „Ta vi ni nemate gora. Gdje bi ravna Slavonija znala za gore!“ Kako mi malo zalazimo u odaljenije krajeve naše domovine, nije čudo, da je ovaj epitet „ravna“ postao za Slavoniju jedini, pa ni upućeniji ne će pravo vjerovati, da i u ravnoj Slavoniji ima gora, da je Psunj, glavna gora Slavonije, tek kojih pedeset metara niža od Zagrebačke gore, kojoj i silhuetom vanredno nalikuje; da ni Papuk nije znatno niži. A kako nije nigdje znatnijim uvalama rastavljeno, pričinja se to gorje kao jedno jedincato između Save i Drave. Dakako impozantnih prizora visokih Alpa nemamo. Nu zaželi li si tko gorskog mira, taj će u osami naših gorskih šuma, prolazeći tajanstvenim putovima visoko nad bukom svakidašnjeg života i ovdje oćutiti onu čarobnu moć, kojom gora danas privlači čovjeka. Ima i ravna Slavonija svoje gore — koje vrijede bar toliko pažnje, koliko daleka ravan, što se eto bliješti u svim nijansama zelenila!

Od glavnog se trupa Psunjgore odvađa poput gorskih poluotoka k istoku i zapadu humlje; tu prelaze dvije ceste goru: jedna od Okučana k Pakracu, druga od Gradiške preko Bijelog brijega u Požegu. Čini se, da je već u davnim vremenima prolazila cesta isto onako kao danas ona graničarska iz Okučana u Pakrac. U sredovjekim se spisima ovdje napadno ističu „viae antiquae“, u vrijeme dok je Psunj nosio ime „Magnum Pizun“. Tko će odgonetnuti, koje je pleme ostavilo čudno ime toj gori? Ali one „viae antiquae“ jamačno su rimske ceste. Pa kad se uspnemo tom cestom do po puta do sela Bijele Stijene, otvorit će nam se neobično krasan pogled: pred nama na osamljenom humku podor sredovjekog grada, a u pozadini otvora se gora, kao da nam hoće nutrinu svoju da pokaže. Ovo je jamačno najljepši pogled u čitavom gorju. Odavle se najprije dolazi do Brezova polja, najvišeg vrha Psunjgore. Nu uspon nije baš najlakši — barem nije bio onda, dok još nije amo doprla sjekira i šumska željeznica, koja je svojim gvozdenim prstima obuhvatila Psunj sa sviju strana. Već nestaje gorskih hrastova . . . Za uzlaz i silaz iz Bijele Stijene (preko Rogolja) treba cijeli dan. Pogled je s Brezova polja vrlo šarolik: bezbroj kosa je i vijenac gorskih sela, koja se do 500 m. visine privukla u goru. Pa kako gora sve lakše konzervira, tako su sela u njoj kao zaostala iz davnih vremena: stisle se tu kuće drvenjare bijedne i otrcane, al i u toj bijedi slikovite. Tko na povratku mimo Muškog bunara sidje do Žuberkovca i dalje k Medarima, zapaziti će i sam, da je ovuda prolazilo vrijeme, ne ostavljajući tragova.

I bezazleni turista i jezikoslovac i etnograf i slikar naći će dosta zanimljiva — historik ne će toga naći. Ovdje oko gore drevno je kulturno tlo, pa ipak u narodu ne ima nikakih uspomena, prem su

mu predji teško doba turskog gospodstva ovdje proživjeli. Možda se već u tom oćituje blizina orijenta bez tradicije, gdje se živi samo u dan.

Ne moramo li istim putem natrag krenuti, možemo sići u Podvrško, gdje još u šljiviku stoji izlomljena kula starinske tvrđave, ili dolom Šumetlice mimo drevnog Cernika. Noćišta u gori ne ima, doli možda kod lugarnice nedaleko Muškog bunara. Nu budući da se može na sve strane lako do noći sići, ne smeta to baš mnogo. Vode ima u gori posvuda dosta, ta i malo niže pod Brezovim poljem izvire Šumetlica, vodič na povratku sa Psunja u Cernik.

K jugu stere se daleka ravna Posavina, a onamo u plavetnoj magli daleke, daleke bosanske gore. Prema zapadu vidi se jasno svaki vis od Bijele Stijene do Medjurića, nekadanje „željezne“ Medjurače, gdje su još u najnovije doba našli ostatke razvijene industrije željeza. Zapaža se i prodol od Kozarice do Livadjana, koji neobičnom svojom krasotom i vanrednim blagostanjem zadivljuje svakog pridošlicu, jer se nitko u ovim gorskim krajevima tomu ne nada. A k sjeveru duboko pod nama Pakrac, pa opet nepregledni niz gorskih kosa: Papuka, Crnog vrha, Javornika — preraznih oblika u svim tonovima zelenila i modrila. Nu tu ne ima pera, da to opiše i oriše, pa ipak to je tek jedna jedina točka, s koje se pruža neobičan pogled na velik dio naše domovine. Ta već i lako pristupačni okolni vrhunci pružaju pogled, nezaboravan svakom, koji se uspne na njih, a umije gledati i vidjeti. Ni uspon na Papuk nije danas više tegotan. Od Pakraca do Kamenskog, a odavle do Vučjaka vodi lijepa cesta, a od sela Vučjaka treba tri sata uspona do Papuka, gdje vojska radnika siječe šumu: i u ovu mrtvu tišinu do juče dopire već buka života. Vraćajući se posjetimo gorostasne ruševine Kamengrada, njekoč svojine Zapoljskih. A onda krasnom cestom kroz šumu crnogorice do Voćina; 18 kilometara puta nigdje sela, do jedinog Zvečeva, nikakih kola, opet mir i osama, tako da se poveseš, kad se nadješ u blizini Voćina.

Samo letimice spomenih ova dva pohoda, a ima ih bezbroj ne manje zanimljivijih, gorje je posvud prohodno. Bio sam u mnogim selima, sastajao se sa svakojakim svijetom, nikad nisam ni žalne riječi čuo. A naposeb iznenadila me dobroćudnost našeg svijeta u zaboravljenim gorskim selima. U tudjini sam ne jednom u sličnim prilikama našao samo neotesanost.

Konačno još jedno. Velika vojnička karta izvršno je pomagalo, tek je jedna četvrtina imena netočno upisana. Ispitivanjem moglo bi se postići, da bi dobili nazivlje onakovo, kako ga svijet doista poznaje i upotrebljava.

Pokajat se ne će lje nitko, tko zadje u naše gore!

G j. S z a b o.

PLANINARSKI IZLETI.

1. Izlet u Velebit. Velebit je najviše i bez sumnje najljepše i najzanimivije gorje u užoj Hrvatskoj. Putuješ li Likom ili našim morem, već ti se iz daleka ustavlja pogled na impozantnom masivnom gorju, što se proteglo u dugom lancu od preko 160 kilometara uz hrvatsku obalu. Ko je planinario po Kapeli, uspeo se na njezine vrhunce: Klek, Bitoraj, Viševicu, Rišnjak i t. d., te na naše susjedno Kranjsko i Štajersko gorje, pa ga sreća nanijela na koji velebitski vrhunac, morat će da prizna, da Velebitu na daleko i široko nema premacu. U njemu regbi usredotočila je velebitna priroda svu silu krasota, kojima se ne možeš dosta nadiviti. Njegov prekrasni položaj uz more, bogata varijacija bregova, bezbroj čunjastih i vrljetnih vrhunaca, strmi sunovrati i doboki ponori sa vječnim snijegom, guste i tamne prašume, uz koje se poput gorskih jezera zelene pašnjaci, bogati planinskom florom, — sve to ostavlja u čovjeka vrlo ugodan i trajan dojam. A koje gorje da se mjeri sa njegovom srčobom, kad zaurla burom po dubokim klancima, razbija njome o kamenje i uzbiba valovljem sinji Jadran?

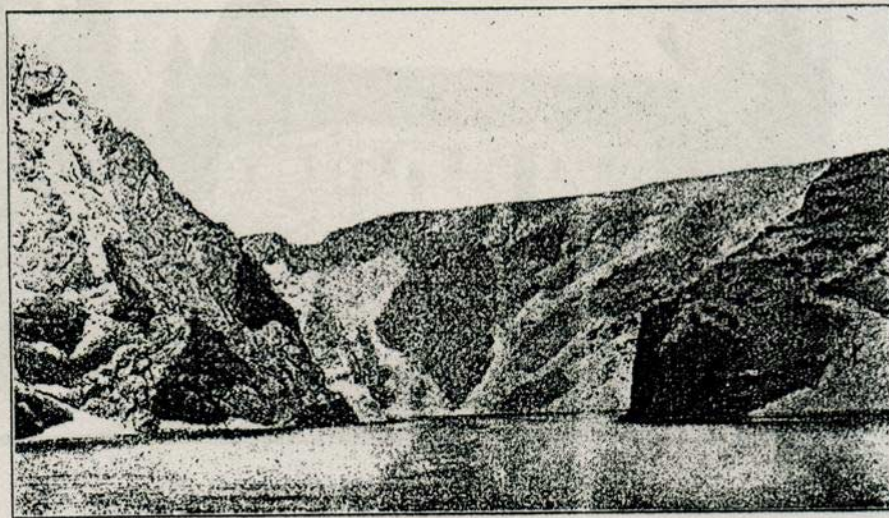
Na žalost, pristup do njega za sada u velike je otešćan radi oskudnih komunikacija i zato nije čudo, što hrvatski planinari vole posjećivati strane bregove, i što su rijetki domaći planinari, koji su se uspeli na Velebit. A upravo trebalo bi, da hrvatski planinari posvećuju Velebitu osobitu pažnju. Za sada mu tu pažnju posvećuje naučni svijet, naročito domaći i strani botaničari, koji u njemu otkrivaju veliko bogatstvo rijetkih ekzemplara. Planinarima, koji se prvi put uspinju na Velebit, teško je odabrati pravac puta i vrhunac, koji će biti pristupan i s kojeg će biti najljepši vidik, jer do sada imadu planinari vrlo slabo iskustvo i upute o planinskim putovima i usponima na Velebit. Nas trojica planinara prodjosmo prošle godine sjevernim Velebitom i uspeli smo se na njegov najviši vrhunac Rajinac (1699 m.). Put do sjevernog Velebita vodi najprikladnije iz Zagreba preko Plitvičkih jezera, Otočca na Krasno, odavde u Samardžiju, maleno seoce, što leži baš podno Velebita s ovu stranu. Nije mi namjera, da ovdje opisujem taj put preko veličanstvenih Plitvičkih jezera, koja te osvajaju svojom divljom romantikom, pak kroz šumovite bregove Kapele, sve tamo u zeleno i rodno Gacko polje do Otočca. Iz Otočca vodi 22 klm. duga cesta u Krasno, a odavde u Samardžiju, skrajnu točku za uspone na sjeverni Velebit. Krajevi, kroz koje prolazi ova cesta od Otočca do Samardžije, vrlo su zanimivi i lijepi. Nedaleko Otočca prolazi kraj Švickog jezera, odavde se u serpenti-

nama uspinje na 800 m. i presijeca Kuterevačku kosu; isprva prolazi golim krševitim bregovima, a onda zalazi u gustu i tamnu jelovu šumu. Negdje u polovici te šume spušta se vrlo strmo sve tamo do Krasna. Kad izidješ iz te šume, pred tobom se otvara veleban vidik. Poput giganta uzdigao se strmo i visoko Velebit, obrastao gustom šumom, koja mu podaje tamnu, gotovo crnu boju. Do njegova podnožja dijeli te duboka zelena kotlina, koja se protegla preko Krasna sve tamo do Samardžije. Krasno leži u ubavoj kotlini, a do njega odmah koji četvrt sata Samardžija. Prema sjevero-istočnoj strani zatvorena su oba mjesta golim obroncima, kojima svršava Senjsko bilo, a sa zapadne šumovitim Velebitom. Mjesto Samardžija imade tek par kuća, među njima i šumariju imovne općine. U Samardžiji valja prenočiti, jer na Velebitu nema zakloništa niti planinske kuće. Kod tamošnjeg trgovca i krčmara dobije se vrlo udobno noćište, dok su u šumariji vrlo uslužni i pripravnici na sve upute i informacije o usponima.

Opkrbivši se jelom i našavši vodiča, digosmo se ranom zorom put Rajinca. Odmah od našeg prenoćišta vodi kameniti lički put mimo sela Anića do samog podnožja Velebita, odakle se uzdiže odmah dosta strmo. Nemalo smo se začudili, kad smo putem od jednoga pastira saznali, da su prije nas dva na gradjansku obučena čovjeka otišla put Rajinca, i to da su bila dva stranca. Pohitismo, ne bismo li dostigli te neznance — planinare. Kako rekoh, uspon je vrlo strm i naporan, a prolazi gustom sjenovitom šumom. Dobro uvježbani planinar prevalit će taj put za dva sata. Zapravo to nije put, već gromada kamenja, što se odvalilo sa strma brijega i naslagalo putem. Što se više uspinješ, to je ta gromada rjedja, a dolazi suh pločasti kamen, već prilično izlisan od pastirskih i govedjih nogu. Sama priroda naslagala je taj kamen u oblik stepenica. Lijevo i desno gusta je bukova šuma, koja ti zastire vidik. Nakon jednosatnog uspinjanja nekako na polovici prevale naidjesmo na čudnovatu igru prirode. Sama narav naime naslagala je nekoliko pločastih kamena u obliku stola i stolaca, pa je narod to mjesto prozvao „Stolci“. Tu nadjosmo nekoliko seljaka, koji suna plećima nosili u zelenom lišću zamotane velike gromade snijega. Pripovijedali su nam, kako se moraju spuštati u duboke gudure po snijeg, koji nose kući, ondje tale i piju, jer u cijelome kraju nema nigdje izvora a za vrijeme ljetne žege presahnu sve nakapnice. Kraj njih nadjosmo i ona dva stranca, od kojih nam se jedan predstavio kao profesor, botaničar iz Beča. U razgovoru nije se mogao dosta nahvaliti, kako je bogata velebitska flora i kako je lijepih i rijetkih ekzemplara ondje našao. Od tih „Stolaca“ do same prevale, koja je 1485. m. visoka, imade takodjer jedan sat teškoga uspona. Put je još uvijek strm, tek što ide pravcem kratkih serpentina, a svaka nije možda dulja od deset koraka. Što smo se više približavali prevali, bivala je šuma sve rjedja i svjetlija.

Na vrhu prevale puče pred tobom prekrasna panorama. Široki, zeleni, bijelim kamenima posuti, gorski pašnjaci, što ih narod nazivlje „Jezeru“, nanizali se u valovitom smjeru od sjevera prema jugu. Na toj visoravni prema zapadu zastire ti vidik na more sva sila čunjastih bregova, što su se po toj visoravni naslagali kao klobuci. Jedni strše osamljeno, drugi se vežu jedan na drugi. Svima su vršci goli i kameniti; mnogi su od njih do polovice obrasli crnogoricom, koja je tako rijetka, da se između pojedinih stabala bijele ogromne gromade kamenja. Čim stupiš iz šume na tu gorsku livadu, prvi ti pogled padne na kojih pet stotina koraka pred tobom udaljeni, čunjasti, bijeli, kameniti brijeg, kojemu je vrh gromada od nekoliko komada velikog bijelog, pločastog kamenja. To je Mali Rajinac 1699 m. Iza njega, nešto smjerom jugo-zapada, uzdiže se Veliki Rajinac 1667 m., koji premda je po visini manji od Maloga Rajinca, ipak se na oko pričinja većim. Kad gledaš tu panoramu, obuze te neko posebno čuvstvo veselja, neka strast, da se što prije uspneš na vrh i da se odanle nasladjuješ još ljepšom i većom panoramom.

Prešavši za četvrt sata gorsku livadu, nadjemo se na podnožju Maloga Rajinca. Do vrha nema puta. Tu treba doista vještoga vodiča i ustrajnosti, jer se treba penjati od klisure na klisuru, od gromade na gromadu, sve tako do vrha, oko kojega se sastalo u brid nekoliko strmih ploča kamenja. Vrh Rajinca 1699 m. I tko da opiše sve one vidike, svu onu ogromnu panoramu, što se otvorila pred tobom na daleko i široko, sa tog vrhunca! S ovu stranu, pod tobom cijela Lika sa bijelim selima, bezbrojem brežuljaka i dolina, tamo na istoku bosanske gore, pa lička Plešivica, cijela Kapela, u kojoj se ističe markantni klekovski nos, pa duga bijela kosa Bijele Lazice, iza nje bijeli Rišnjak, pa tako sve redom niz Veliku i Malu Kapelu, nižu se vrhunci i regbi da se natječu, koji će se uzdići više i ponosnije. Baci li pogled na sjever, pred tobom se otvorio cijeli Kvarnerski zaljev, što ga zatvara Učka, a pod njom kao da su sjeli na obalu bijeli galebovi: Volosko, Opatija, Ika i Lovran. Najveličanstvenija ti se otvara panorama pogledom na zapad i na jugo-zapad. Beskrajna pučina Jadranskoga mora! Uz hrvatsku i dalmatinsku obalu nanizalo se vrlo mnogo otoka i otočića, od kojih ti se neki pričinjaju kao ogromni pauci, što su pružili svoje noge u more. Impozantan je pogled na Vaganski vrh, na tog velebitskog giganta, što ti zatvara široki pogled na jug. Do njega diljem cijelog Velebita sva sila manjih vrhunaca, od kojih se smjerom prema zapadu ističe Kuk sa kao snijeg bijelim ogromnim klisurama, među kojima je gdje gdje izrasla vitka planinska jela. Teško se je rastati sa tim rijetkim i veličanstvenim užitkom. Ali kako nas je naš put vodio kroz srce sjevernog Velebita, moradosmo se po-

RIJEKA ZRMANJA KRAJ OBROVCA

žuriti, da nas noć ne uhvati u gori i da stignemo još za doba do Alana nad Jablancem. Planinarima, koji žele prijeći tim putem preko Velebita na more, preporučio bih, da sobom ponesu potpunu opremu za noćenje, inače su prisiljeni forsirati prelaz preko Velebita u jednom danu. Jer silazeći sa Rajinca prema moru, prolazi se kroz prave prašume, pune guste velike paprati, koja ti zamete put. I što se više približuješ Alanu, odakle vodi cesta dolje do mora (24 kilm.), to ti je put teži i naporniji. Po malo nestaje prašuma, a dolazi sve više čisti krš. Sad se uspinješ po teško prohodnom kamenom putu kojih pet sto metara, sad se opet isto toliko spuštaš, sad si na kakovoj zelenoj gorskoj livadi, zatvorenoj sa svih strana bregovima, koje treba opet da prijedješ. I tako, čini ti se, nikada ni kraja ni konca. Od Rajinca do Alana, koji je 1300 m. nad morem, upravo nad samim Jablancem, imade jedno 8 sati neprekidnog i ustrajnog hoda. Dašto da putem naidješ na takove prizore divlje romantike, koji će ti ostati trajno u uspomeni. Ali kad jednom stigneš na Alan, svu ti muku i napor naplaćuje prekrasan vidik sa visine od 1300 m. na more i cijelo primorje. I čovjek opojen novim užicima, novim prizorima, kao da zaboravi sve napore i ne osjeća fizičke umornosti.

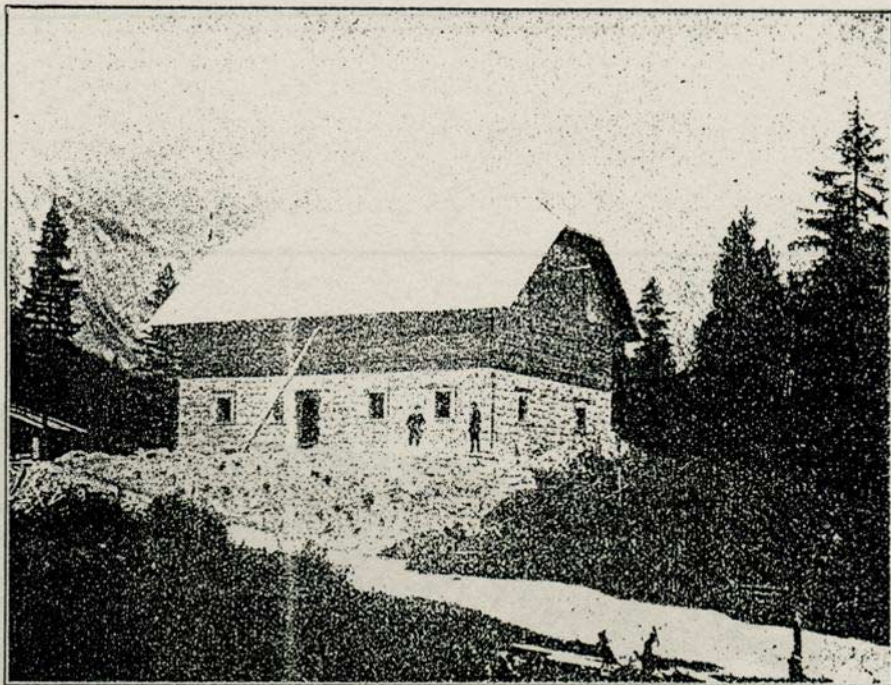
I kako se u novije vrijeme kod nas počeo buditi i dobivati sve većeg maha smisao za planinarstvo, nade je, da će hrvatski planinari češće pohrliti na Velebit.

V. Cvetišić.

2. Na Golicu. Kolikim žarom ljube naša braća Slovenci svoje planine, kako ljubomorno čuvaju od tudjinaca svaki pedalj svoje zemlje, kako čvrstom i velikom organizacijom osvajaju najljepše pozicije na planinama, može se uvjeriti svatko, tko se jedamput uspne na Golicu (1836 m.) u Karavankama kraj Jesenica. Nema možda brijega u Slovenskoj, koji bi toliko posjećivali slovenski planinari, kao ovaj obronak Karavanka. I doista je Golica po svom prekrasnom položaju za planinare zahvalno izletišta. Sa samoga vrha otvara se naokolo veličanstvena panorama, kojoj se ne možeš dosta nadiviti. Julske Alpe sa svojim gigantom Triglavom, Karavanke, Koruške i Tirolske Alpe, Dravska dolina, Cjelovac, Koruška jezera i t. d. sve te predjele gledaš okolo na okolo sa Golice. — I jedva što se na 25. svibnja otvorila slovenska kuća (koja je na samom vrhu), već su stale hrliti cijele skupine planinara, da se nadije i pozdrave sa vrha Golice svoje slovenske planine. I hrvatski planinari nisu baš rijetki gosti na Golicu. Tako se i na 5. lipnja o. g. četvero zagrebačkih planinara, među njima jedna poznata planinarka, uspeše na Golicu, te su, kako je dan bio prekrasan, imali vrlo rijedak i dalek vidik. Put na Golicu vrlo je ugodan i ni najmanje naporan, pa stoga može i manje uvježbani planinar poći na Golicu. Za izletnike iz Zagreba najzgodnije je, da krenu u 147 poslije podne vlakom preko Ljubljane u Jesenicu, kamo se stiže oko 8 sati na večer, te je još iste večer krene iz Jesenica na Golicu. Sam uspon traje 3 do 3 i pol sata. Ako se drugo jutro oko 12 sati prije podne vrata s Golice na stanicu, mogu sa vlakom, koji polazi u 2 sata poslije podne iz Jesenica, još istu večer prispjeti natrag u Zagreb.

C.

3. Na Rišnjaku. Na Petrovo izvelo je osam planinara i pet gosti vrlo uspješni izlet na Rišnjak (1528 m.) u Gorskom kotaru. Na večer 28. lipnja krenulo je iz Zagreba do Lokava deset izletnika, kojima se u Mrzloj Vodici pridružiše još trojica: prof. C. i njegova dva sina. Tako brojani skupni planinarski izlet u tako ranoj sezoni rijedak je pojav na Rišnjaku. Pripominjemo, da je sudjelovao naš omiljeni komičar Grund, koji je na glasu kao lovac leptira. Uspon se izveo od mjesta Zelina na cesti Mrzla Vodica—Crnilug mimo Medvedja vrata na vrh Rišnjaka i trajao je nešto preko 3 sata bez odmora. To je jedan od najkraćih putova, što sa podnožja vode na Rišnjak, ide po hladovitoj šumi i ima samo na mjestima kamenja, polagano se uspinje i može se i manje treniranim planinarima preporučiti. Odbornici hrv. planinarskog društva bili su vodiči i podjedno su markirali taj put od Zelina do pod vrhunac crvenom bojom. Sa vrhunca Rišnjaka imali su planinari krasan izgled na more, hr-

NOVI ALJAŽEV DOM ISPOD TRIGLAVA

vatsko primorje i okolne gore Gorskoga kotara, osobito na Sniježnik. Budući da je duvao jak vjetar, planinari mogli su ostati na vrhuncu samo kratko vrijeme, a onda sidjose do lugarske kuće u Smrekovcu, gdje se okrijepiše i odmoriše. Odanle su krenuli lijepim planinarskim putem kroz šumu Turn-Taxisovu prema Crnom lugu. Tu su susreli dva planinara iz Siska, koji su se upravo spremali, da se sutradan 30. lipnja uspnu na Rišnjak. Zagrebački su planinari bili po svoj prilici prvi, ili barem jedni od prvih ove godine na Rišnjaku. Na putovima nije naime bilo traga ljudskim stopama. Naše društvo, potaknuto tim lijepim odzivom, kani prirediti ove godine još jedan izlet na Rišnjak, koji zaista u svakom pogledu zaslužuje, što brižniju pažnju hrvatskih planinara. No u interesu što življeg pohoda Rišnjaka i ostalih planina Gorskog kotara trebalo bi urediti vozne prilike i svakako sniziti sadašnje cijene.

PLANINARSKJE VIJESTI

Ilustrovana knjiga „Bosna i Hercegovina“, u kojoj ima mnogo lijepih i zanimivih ilustracija najznatnijih planinarskih objekata iz Bosne i Hercegovine, dobiva se uz cijenu od 3 krune kod društvenog povjerenika i odbornika g. I. Novaka, trgovca u Mesničkoj ulici br. 9, ili kod društvenog blagajnika g. I. Juričića, tajnika „Croatie“.

Doznačnice za spavanje u gradskoj kući na Sljemeni i za stanovanje u sljemenskom planinarskom stanu dobivaju se kod I. Novaka u Mesničkoj ulici. Članovi društveni plaćaju za spavanje 60 fil., a za stanovanje dnevno 2 K.; nečlanovi za spavanje 2 krune, a za stanovanje 4 krune.

Ostavina pok. Levina Šlošera Klekovskoga, U smislu oporuke pok. Levina Šlošera-Klekovskoga, negdašnjega tanjika društvenoga i revnoga hrvatskoga planinara, primila je nedavno društvena uprava dio pokojnikove ostavine u iznosu od 342 krune, što ga je plemeniti rodoljub i dobrotvor namijenio „Hrv. planinarskom društvu“. Slava milom pokojniku i bila mu trajna spomen među hrvatskim planinarima!

Pogodnosti za sveučilišne građane. Upravni je odbor u posljednjoj redovitoj mjesečnoj sjednici zaključio, da sveučilišni građani, koji se iskazuju legitimacijom, plaćaju na Sljemeni za noćenje 60 fil. kao i društveni članovi. Tim se zaključkom udovoljava zahtjevu glavne skupštine, da se sveučilištarcima daju pogodnosti, kako to biva i kod bratskog slovenskog planinarskog društva.

Promjena društvenih pravila. I u odborским sjednicama i na glavnim skupštinama često se isticalo, da društvena pravila više ne odgovaraju svojoj svrsi i da bi ih valjalo preurediti prema novim prilikama i potrebama. O tom se povelila riječ i u posljednjoj mjesečnoj sjednici upravnog odbora „Hrv. planinarskoga društva“, te je odlučeno, da se pristupi k preradbi društvenih pravila. U preradbi bi u glavnom imala doći do izražaja misao, da se društvo stavi na širu podlogu i da se uvedu sekcije sa što većom autonomijom. Svrha je toj promjeni pravila, da se društvo preporodi i oživi na nov život i da počne što življu djelatnost razvijati u svim krajevima domovine, gdje ima prilike za njegovanje planinarstva. Hrvatsko planinarsko društvo postalo bi središnjim društvom, koje bi imalo svoje što više samostalne sekcije u Ogulinu, Delnicama, Krapini, Zlataru, Samoboru, Gospiću, Otočcu, Sušaku. Kad se izrade nova pravila, sazvat će se skupština, da ih raspravi i prihvati.

Planinarske razglednice. Upravni odbor zaključio je na posljednjoj mjesečnoj sjednici, da će dati izraditi planinarske razglednice sa slikama najznatnijih planinarskih objekata u Hrvat-

skoj, napose sa fotografskim snimcima Sljemena, Ivančice, Kalnika, Strahinšćice, Plješivice (kraj Samobora), Oštrca, Kleka, Rišnjaka, Bitoraja, Viševce, Bijele Lazice, Sniježnika, Velebita, Kapele, Krndije, Papuka, Fruške gore itd. i okolnih mjesta. U tu svrhu poziva amateur-fotografe, da upravnom odboru pošalju takovih planinarskih slika. Najbolje će se slike priopćiti takodjer u „Planinarskom Vjesniku“, a ako stigne veći broj planinarskih fotografskih snimaka, mogla bi se zimi u krilu planinarskoga društva prirediti izložba planinarskih fotografija, kako to običava činiti slovensko planinarsko društvo. Gg. amateur-fotografi neka izvole poslati svoje proizvode do konca listopada „Hrv. planinarskom društvu u Zagrebu“. Nadamo se, da će do proljeća buduće godine imati svaki znatniji planinarski objekat u Hrvatskoj svoje razglednice.

Otvorenje novog Aljaževa doma pod Triglavom. Prošle je zime silna sniježna lavina razorila „Aljažev dom“, lijepu i prostranu planinarsku kuću slovenskoga planinarskoga društva, u romantičnoj dolini Vrata na podnožju Triglava. Od prijašnje zgrade ostao je samo podzemni podrum i kameniti temelj, a sve ostalo zajedno sa pokućstvom i cijelim nutarnjim namještajem strašni je element razrušio i uništio. To je bio velik udarac i materijalni i narodni za našu braću Slovence. Treba imati na umu, da je taj porušeni Aljažev dom sagradjen tek prije nekoliko godina sa znatnim troškom od kojih 20.000 kruna. Sav taj trošak, žrtve i trud slovenskih planinara u jedan hip uništi grozna elementarna sila. Nadalje je poznato, da taj dom stoji u najljepšoj dolini gorostasnoga Triglava i da služi ne samo utočištem i ishodištem za planinarske izlete na Triglav, na teško pristupnu Škrlaticu, Razor, Rogicu, u Trentu, na Krišku Stenu, nego i kao vrlo zgodno zračno lječilište, jer leži nešto preko 1000 metara nad morem, sa tri je strane zaklonjen od vjetra, ima zdravu vodu, blagu temperaturu, a pruža upravo krasan izgled na vrh i sniježne poljane Triglava, Škrlatice i drugih gorskih gorostasa. Zato Nijemci već odavna vrebaju, da se ugnijezde u toj dolini i da istisnu Slovence sa njihova rođenog zemljišta. I doista, čim se proćuo glas, da je lavina porušila tu slovensku narodnu i planinarsku tvrdjavu, požuriše se, da za kojih 20.000 kruna otkupe od dovske općine prostor za njemačku planinarsku kuću u Vratima. Slovinci su razabrali, kakva im opasnost prieti, pa se zato odmah dadoše ozbiljno na posao, da što prije osiguraju ugroženi prostor i sagrade još ljepši i udobniji planinarski dom. U tu se svrhu slovensko planinarsko društvo obrati posebnim pozivom na slovensku javnost i ujedno na hrvatske i češke planinare, koji su za svojih uspona na Triglav upoznali važnost slovenske planinarske kuće u Vratima. I odziv bio je lijep: slovenske općine, društva, rodoljubne gospodje i mnogi rodoljubi darovaše za kratko vrijeme oko 12.000 kruna za novi Aljažev dom. Društvo nato nabavi prostor za novi dom od rodoljubne dovske općine, koja je samoprijegorno odbila bogatu njemačku ponudu, nabavi nacрте i već lane poče graditi novi Aljažev dom. Za taj novi dom prinesoše i Hrvati svoj obol: grad Zagreb 500 kruna, hrvatsko planinarsko društvo 200 kruna i uz to hrvatski planinari skupiše oko 250—300 kruna. Taj novi dom ovoga je ljeta dogotovljen i 17. srpnja svečano posvećen i otvoren.

Tko ga je vidio, mora priznati, da je to posve moderna planinarska zgrada, pravi planinarski hotel, kakvom jamačno nema premca ne samo u Julskim, nego i u ostalim Alpama i gorama naše monarkije.

Dom stoji na kamenitom povišenom humku kraj korita Bistrice. udaljen na desnoj jugozapadnoj strani od staroga porušenoga doma oko 120 koraka, a smješten je izvan dohvata lavine sa Rogice, tako da mu ne prijeti opasnost razora. Na vrhu humka diže se nova ponosna zgrada, slična tvrdjavi i omogućuje pogled po svojoj dolini, što kod starog doma nije bilo, jer je stajao na strani. Do zgrade na humku vodi se ravnicе tvrda dovozna cesta. Oko zgrade je prostrana terasa sa stolovima i klupama. Temelj i prizemlje gradjeni su iz lomljena sa cementom zidnog kamenja, prvi kat i tavan iz macesnova i smrekova drveta, a krov je pokrit cementnom opekom. U prizemlju su smještene oko prostrane veže gostioničke prostorije: jedna velika i druga mala blagovaona, kuhinja i druge nuzgredne sobe. Zidani podrum leži pod vežom. Zimska blagovaona je tik kuhinje i ima veliku seljačku peć, koja stoji u svezi sa kuhinjskim štednjakom. Po stubama iz betona dolazimo u prvi kat, gdje ima osim kupališta i zahoda oko 12 posebnih soba sa jednom ili dvije postelje. Na tavanu, koji je zapravo drugi kat, nalazimo 4 sobe sa 3—4 postelje, a ljeti može nekoliko ljudi i u pokrajnim odjelima spavati. Iznad toga drugog sprata ima opet oveća skupna spavaonica za kojih 8—10 osoba.

U domu može ljeti biti na konaku kojih 60, a u potrebi i 80 osoba. Dom je vrlo solidno sagradjen, vanredno praktično uređen, tako da je svako mjestance izrabljeno, a snabdjeven svim modernim komfortom.

Otvorenju i slavi prisustvovalo je oko 300 planinara, okolišni narod, mnoga izaslanstva slovenskih planinarskih društava, pak izaslanstvo češkog i hrvatskog planinarskog društva. Hrvatsko planinarsko društvo su zastupali: odbornici J. Pasarić, V. Novotni i Al. Auš i članovi šum. savj. Kern, inž. J. Reizer i učitelj Stj. Debeljak. Najprije se služila sv. misa na mjestu staroga doma, a potom je starina Aljaž, župnik dovski, po kojem dom ima ime, slovenskim jezikom posvetio kuću. Iza posvete držao je svečani govor predsjednik slovenskog planinarskog društva dr. Tominšek. Istaknuo je važnost toga doma u narodnom, gospodarskom i planinarskom

pogledu i usrdno zahvalio svim dobrotvorima novog doma i medju njima naročito naglasio Hrvate i Čehe. Narod mu je burno odobravao i kad je spomenuo Hrvate, zaori sa svih strana: „Živili Hrvati!“ U ime hrvatskog planinarskog društva pozdravio je potpredsjednik prof. J. Pasarić slovensko planinarsko društvo i čestitao braći Slovencima na tako krasno sagradjenom domu. Istaknuo je važnost te narodne tvrđjave pod Triglavom i s hvalom spomenuo velike zasluge župnika Aljaža za slovensko planinarstvo. Na koncu svečanosti prisutni skladno otpjevaše hrvatsku himnu „Lijepa naša domovino“, a iza toga se razvi narodna veselica uz pjevanje pjesama i govore.

Hrvatskim planinarima, koji polaze u Alpe ili se kane uspeti na Triglav, usrdno preporučujemo, neka obidju taj dom u Vratima, da vide, što je marna i energična slovenska ruka u godini dana stvorila. Prilaz od stanice Dovje (Legenfeld) na pruzi Ljubljana-Trebiž ide kroz Mojstranu, posve je lak i traje oko 2 i pol sata. Put je pun romantičnih vidika, ide kraj krasnoga i visokoga vodopada i Peričnika mimo zanimljivih prirodnih galerija.

Ustrojstvo geografske sekcije i odbora za istraživanje špilja. Hrvatska je vlada udovoljila davno osjećanoj potrebi i ustrojila geografsku sekciju i posebno povjerenstvo za istraživanje špilja. Ta nova uredba stoji donekle u svezi sa planinarstvom i zato je pobudila pažnju hrvatskih planinara. Naša domovina puna je prirodnih krasota, koje su do sada slabo istražene, opisane i po zaslugi ocijenjene. Stoga nije čudo, što u svijetu nisu poznate nikako, a samim sinovima naše domovine vrlo slabo. Zato k nama rijetko zalaze strani putnici, a domaći ljudi vole da troše svoj novac u-tudjini. Druge zemlje, nimalo bogatije prirodnim znamenitostima i klimatičkim pogodnostima, primaju na desetke milijuna godišnje od stranih putnika i planinara. Dakako, da imaju za to razne udobne uredbe i pružaju sav moderan komfort, česa se u nas još slabo nahodi, jer i privatna inicijativa i pothvatnost nije razvi-

jena. Da se donekle doskoči onomu prvomu nedostatku, dobro je, što je ustrojena geografska sekcija i povjerenstvo za istraživanje špilja. Rad te sekcije i povjerenstva mogao bi uroditi tim željenim plodom, da se prirodne krasote i znamenitosti naše domovine temeljito istraže i u istinitom svijetlu prikažu. Takav rad dobro bi došao nauci i ujedno svratio pažnju domaćeg i stranog svijeta na važne prirodne objekte naše domovine.

Ljetošnji planinarski izleti. Planinari se ljetos općenito tuže na loše vrijeme, koje ih priječi, da ne mogu poduzimati izleta na visoke Alpe. Iz alpskih krajeva stižu nepovoljni glasovi, da su vrhovi puni novog snijega i leda i da su stoga visoki usponi skopčani s velikim opasnostima. Planinari doduše u velikom broju posjećuju olpske kuće na podnožju vrletnih vrhunaca, ali se na te vrhunce rijetki usudjuju uspinjati. Velika opasnost ove godine prijeti od sniježnih lavina, koje su ove godine već mnoge planinare povukle u ponore i pogubile.

Srednje su Alpe brojno posjećene usprkos nestalnom i hladnom ljetnom vremenu. I hrvatski su planinari ljetos izveli više težih uspona na srednje Alpe i na naše visoke planine. Oko sredine kolovoza uspeše se na Vaganski vrh i okolne vrhunce u Velebitu dva odbornika hrv. planinarskog društva (gg. V. C. i I. J.), koji su prošle godine bili na sjevernom Velebitu. Primjera radi spominjemo, da se je jedan odbornik našega društva (g. A. A.) 17. srpnja sa nekim slavenskim planinarima uspeo na Škrlaticu u Julskim Alpama, koja s broji medju najteže planinske uspone. Ako vrijeme na bolje krene, nadamo se, da ćemo do konca sezone zabilježiti više ovakvih viših uspona.

S veseljem doznajemo, da je ljetos porastao posjet naših gora a osobito Sljemena, Kleka, Plješivice, Svete Gere, Rišnjaka i da se u nas u novije vrijeme stao buditi smisao i javljati življi interes za planinarstvo.

PLANINARSKI VJESNIK